

ההזדהות האחרונה

הידות ופרפראות בענייני הפרשה

גיליון מס' 21

||| פרשת כי תשא תשפ"ד |||

~ חירות ~

'מה יהיו התוצאות הסופיות', אולם פתאום בא אחד איזה צדיק הוגה בתורה יומם ולילה ורואה איך שסופרים את כל הפתקים – ותמה בפניהם 'הרי יש לנו איסור מפורש מהתורה שאסור למנות את כל ישראל', והם לעומתם טוענים בפניו ש'אין בזה שום בעיה' ומן הדין מותר לספור את הפתקים – איך יתכן?

תשובה: בפרשתנו (ל, ב) כתוב "כי תשא את ראש בני" לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם". ורש"י שם פירש "כשתחפוץ לקבל סכום מניינים לדעת כמה הם 'אל תמנע לגולגולת' אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים (ועל ידי כך) ותדע מניינם. ומוסיף רש"י בלשונו הק' דברים חריפים כתער ואומר, "ולא יהיה בהם נגף" שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם כמו שמצינו בימי דוד".

הרי שעד כדי כך הקב"ה מקפיד על מניינם (שלא יהא בהם עין-הרע) שלא למנות את עם ישראל, עד כדי שיביא עליהם 'דבר' שיזיק להם ומביא רש"י דוגמא לזה – 'כמו שהיה בימי דוד'.

ובענין מנין יהודים עלינו לברר, ראשית כל האם נפסק להלכה שאסור למנות את ישראל והעובר ע"ז קיים איסור. ב. אם עבר על איסור האם הוא איסור דאורייתא או דרבנן. ג. מה הם פרטי וגדרי האיסור. ד. האם האיסור נאמר גם כשמונה בכתב או דרך מכוונה או מחשב. קודם כל נביא את המקורות לאיסור.

בגמ' יומא (כב, ב) מובא וז"ל "דאמר ר' יצחק אסור למנות את ישראל אפי' לדבר מצוה", והראיה שכששאל מנה את חייליו נאמר "ויפקדם בבזק", ורש"י שם פירש "בבזק" לשון שברי חרסים שנטל

חידה א': בחסדי ה' 'לא אלמן ישראל' ו'המצות עשה' של הליכה לבחירות נהיתה מצוה 'תדירה', בשנים האחרונות התחילו להתגלגל עלינו בחירות אחר בחירות ובפרט לראשות הממשלה אשר כבר כמה שנים נכפתה עלינו 'קיום מצוה זו' של הבחירות בכל חצי שנה כמעט וכך ממשיך ה'סחבת' עוד ועוד (בלי שום תוצאה בפועל), ובפרט עכשיו נמשכנו לבחירות סוערות ודרמטיות מאוד, שכל קבוצה מושך לכיוונו וטוען שהאמת כמובן עמו וכן בצד השני.

ובעוונותינו הרבים עומדים עלינו בשבועות האחרונים נסיונות מרים וקשים שלא להשתתף בשיחות הליצנות (קיפקע"ס) אחד נגד השני, ובוודאי וכ"ש שלא להתריס חלילה אחד נגד השני ולא לדבר חלילה וחס שום לשון הרע ורכילות אחד על השני, וזה לדאבונו תקופה מתוחה מאוד בין קבוצות שונות, וכל אחד מושך את ה'הגה' בצד שלו עד הסוף כדי שלא יקבל הצד השני כלום.

עכ"פ יום הבחירות הולך ואוזל – מגיע כבר שעת המנחה, וה'רצים' (המשקיפים וכדו') יוצאים דחופים בדבר המלך (הוא הצדיק – ה'גדול הדור' לעשות רצון צדיק) לזרז את האנשים לצאת ולהצביע ככל היותר מהר 'כדי לקיים את דבר המלך' הוא הצדיק, וכדי לקיים המצוה כביכול שנהיית תדירה מיום ליום ומחודש לחודש שנים עשר הוא חודש אדר.

ומגיע סוף היום ומתחיל להעריב ומששקעה החמה והחשיך היום והתחילו לתת אותותם וליתן תנומה לעפעפיהם של ה'רצים', ובשעה היעודה אין יוצא ואין בא, ומתחילים בחדרים הפנימיים לרוקן את הפתקים בקלפיות ולספור אותם בכדי 'לדעת מה זה ועל מה זה' מי ניצח ומי לא ניצח, מי ה'ראש העיר' הבא ומי לא, והשעות האלו כולם נהיים במתח גורלי כלומר

כאור"א חרס והשליך לפניו ומנו החרסים. הרי שאע"ג שלצורך מצוה מנאם שכן היה לצורך המלחמה להצלת אנשי 'בש גלעד' מיד צר, מ"מ נמנע שאול מלמנותם לפי גולגולותם.

ובגמ' ברכות (סב, ב) מובא הדרשה בענין הדברים שאמר דוד לשאול בזמן שהיה יכול להרגו בפעם אחרת ולא הרגו, וכן אמר לו "אם ה' הסיתך בי ירח מנחה", אמר ר' אלעזר א"ל הקב"ה למשה, מסית קרית לי (בתמיהה), הרי אני מכשילך בדבר שאפי' תשב"ר יודעים אותו דכתיב "כי תשא את ראש בני" לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו", מה כתיב בתריה, מיד "ויעמוד שטן על ישראל" וכתיב "ויסת את דוד בהם לאמור לך מנה את ישראל", וכיוון דמנינהו לא שקל מינייהו כופר.

עכ"פ נחזור לענייננו הראשון הא דאיתא שם בגמ' יומא, הראיה משאול שמנה את חייליו ע"י שכל אחד נטל חרס והשליך לפניו ומנו לפי החרסים כמה מנינם, ומזה אנו רואים שע"י דבר אחר (ולא לספור את האדם ממש) לכאורה מותר לספור.

ובנוגע לענין מפקד התושבים ומנין האוכלוסין בארץ ישראל בימינו רבו בהם השיטות, ונביא מקודם את דברי פוסק הדור מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל בעל "שבט הלוי" (חלק ט' או"ח סי' לה) שבא בקוצר אמרים בענין זה ואומר שבנידון דידן אם נקרא לצורך, כיוון שאומרים שצריכים לדעת כדי לעמוד על צריכהם של האוכלוסיה כבתי חולים וכו', הרי וודאי משתמשים בזה גם לצרכים אחרים שאינם ע"פ התורה והמצוה, וגם במפקד זה ברור ופשוט שאין מונים בני הדת אלא מונים המספר הכללי של התושבים במדינה בין גויים

בין ישראלים, וידוע שבזמן האחרון נתרבו בעוונותינו הרבים התושבים שאינם יהודים בארצנו וכבר גילו דעתם גאוני הדור שלפנינו שאין זה בכלל איסור למנות את ישראל.

ובספר "תורה שלמה" (פר' כי-תשא, מילואים א') כתב לפשוט במה שנתספקו בזמננו שעושים מפעם לפעם מנין של האוכלוסין באר"י אם אין עוברים בזה איסור להשתתף מנין. והוכיח שם שאין איסור במנין זה כלל מכמה וכמה טעמים. הנה לפי מה שהוזכר לעיל מהרלב"ג (בפר' במדבר) שמנין השמות מתוך הכתב (כמו בנידון דידן) אין זה בכלל האיסור רק המונה לגולגולותם, וכהיום שהמנין מתוך הכתב אינו איסור כלל, והוי כמו שלוקח דבר מכל אחד וסופרים את הדברים שלקחו מכל אחד, וכפי שכתב הרמב"ם (בפירוש המשניות) דבכה"ג שרי, א"כ אם אדם לוקח דיו וכותב מספר בני משפחתו הרי זה דומה למונה דבר שנותן לו חברו שאין כאן איסור.

ועוד דאפי' אין מונים מתוך הכתב, אלא שואל לכל בעה"ב והוא אומר לו, ואח"כ מי שהוא מצרף מנינים גם כן אין איסור משום שהוא לא מנה אותם בעצמו. ועוד ראייה מביא דשיטת הרא"ם הוא שהאיסור הוי רק שמונים כל עם ישראל, אולם במונה במקצתן אין שום איסור.

ובעצם לענייננו צורת המנין שעורכים בעת בחירות כלליות למדינה ולעיר ולמוסדות שונים בדרך של הטלת פתקאות באיזה מפלגות או איזה אישים הוא בוחר, ולאחריו מונים את הפתקאות, בכל כה"ג מותר גם אליבא דהחת"ס מכמה וכמה טעמים.

~פרפראות~

נובדן של לוחות

אחד האירועים המעציבים ביותר בתולדות העם היה חטא העגל, מבחינת מעמדם הרוחני של ישראל היה בחטא זה 'צניחה' אדירה מן הפסגה שאליה העפילו במעמד הר-סיני, ממש מאיגרא רמה לבירא עמיקתא. במעמד הר-סיני ובימים שלאחריו ישראל התעלו לרמה גבוהה כ"כ עד שנעשו בני-חורין אפי' ממלאך-המוות, והרי חז"ל (ע"ז ה.) אמרו שעל נפלא זה מעיד הכתוב (תהלים פב, ו) באומרו בשם ה', "אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם". החטא הקדמוני של אדם הראשון תוקן באותה שעה, ובכך נפטרו ישראל מעונשו של חטא זה שהמיט את מר-המוות על כל העולם.

אכן, למרבה הצער, ישראל לא התמידו בדרגה מרוממת זו, כעבור ארבעים יום בלבד מעת מתן-תורה הם עשו את העגל, ובכך גרמו שוב למכת המוות שירדה לעולם. על אותה שעה אמר הקב"ה "אכן כאדם תמותון", העונש שהוטל בשעתו על אדם הראשון חזר לשרור בחברת בני האדם. אפילו לאחר שמשו רבינו ביקש רחמים על העם ותפילתו נענתה במידה רבה, אפילו לאחר שמשו רבינו ביקש רחמים על העם ותפילתו נענתה במידה רבה. מ"מ רושם החטא לא נמחה לחלוטין, ועל כך נאמר (שמות לג, לד) "וביום פקדי ופקדתי" והיינו כדברי רש"י שאומר שם על הפסוק "תמיד כשאפקוד עליהם עוונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העוון הזה עם שאר העוונות,

ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפירעון עוון העגל". עכ"ל.

דברים רבים כבר נאמרו ונכתבו בענין חטא העגל, ועדיין המכוסה בנידון זה רב על הנגלה ממנו. במסגרת זו ברצוננו להתעכב על התוצאה הישירה הראשונה של חטא העגל. הוא ענין שבירת הלוחות הראשונות חוץ משאר ההשלכות הישירות והעקיפות של חטא העגל היה לשבירת הלוחות 'הד עצום' שהקיף את כל צביון חיי ישראל בדור ההוא ובכל הדורות שלאחר מכן.

הלוחות מעשה אלוקים המה

בניגוד ל'לוחות השניות' שנחצבו ונפסלו בידי אדם היו הלוחות ה'ראשונות' לגמרי מעשה אלוקים וידי אדם לא שלטו בעשייתן כלל.

על עובדה זו מעידה התורה באמרה "והלוחות מעשה אלוקים המה, והמכתב אלוקים הוא". שלומי אמוני ישראל יודעים מה רבה קדושת ס"ת, בשל מילות התורה הכתובות בו. ספרי התורה שלנו הרי כתובים בידי סופר בשר ודם וגם הקלף שלהם מעובד בידי אדם, ואעפ"כ יש להם קדושה נשגבה, ק"ו ללוחות ה'שניות' שהמכתב שעל גביהן היה מכתב ידי השכינה, וק"ו בן בנו של ק"ו הלוחות ה'ראשונות' שגם החומר שעליהם נכתבו היה מעשה אלוקים. שאין לנו כל מושג עד היכן הגיעה דרגת קדושתן.

אולם צריך עיון מדוע פסוק זה הודן בחשיבותן ובקדושתן של הלוחות נאמר רק במקום זה בסמוך לפרשת שבירת הלוחות, ולא לעיל, כאשר התורה מתארת את מתן לוחות הברית.

תשובות מספר ניתנו לשאלה זו ומכללם מה שכתב הרמב"ן, כי רצתה התורה להדגיש כי למרות מעלתן וקדושתן של הלוחות משה רבינו לא נמנע ולשוברן כאשר ראה צורך בכך.

ואפשר שיש בפסוק זה גם נימוק לכך שמה רבינו מצא לנכון השליכן ולשוברן. דווקא בשל מעלת הלוחות הוא הבין שבלתי אפשרי שאלו יינתנו טעם שעשה את העגל ומחולל סביבו. קדושה רמה כזו לא יכלה לשכון במחיצת העגל.

אכן, הרה"ק ה'שפת אמת' (תרל"ח) חושף בענין זה הארה נפלאה, הוא תמה מהו היתרון המופלג שבמתן הלוחות שהיו מעשה אלוקים שהכתוב מוצא לנכון להדגיש ענין זה, הן לכאורה ה'שמועה' שישראל שמעו דברי אלוקים חיים מתוך האש בסיני גדולה היתה בערכה ממה שקיבלו ע"י הלוחות, שהרי 'שמיעה' זו היתה ישירות מפי הגבורה, ומדוע ניתן מקום נכבד כ"כ למעלת הלוחות.

ומסביר ה'שפת אמת' בטוב טעם ודעת ואומר, כי עניינם של הלוחות היה מקביל לעניינם של ישראל.

החקיקה על הלוחות שהיו מעשה אלוקים היתה מקבילה לחקיקה שבלבות ישראל, וכך ישראל התעלו לדרגה רוחנית גבוהה מאוד עד שאפי' גופותיהם הזדככו בתכלית עד שנעשו בני-חורין ממלאך המוות.

אמור מעתה כי הלוחות שיקפו את מעלתם של ישראל, ושבירתם סימלה את מה שחז"ל הגדירו כשבירת ה'נעשה' מצד ישראל, ומעתה לא נותר להם אלא להתחזק ב'נשמע' דהיינו לעסוק במעשה בדברי תורה, ועי"ז להתעלות ככל האפשר.

אכן כאדם תמותן

להקבלה זו שבין הלוחות וליבותיהם של ישראל היו השלכות מרחיקות לכת. הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א נדרש לענין המח' שבין רש"י והרמב"ן בשאלה מתי נאמר לישראל הציווי אודות בנין המשכן, הרמב"ן סבור שציווי זה נאמר למשה עוד בטרם רדתו מן ההר וקודם חטא העגל, אכן שיטת רש"י הוא שהציווי נאמר רק למחרת יוהכ"פ, יום שבו נמחל לישראל חטא העגל.

ועל כך כתב ה'שפת אמת' (תרמ"ג) שלפי שיטת רש"י שהמשכן נצטוו לעשות אחר החטא, א"כ נראה שלוחות ה'ראשונות' היו מוכנות להיות נמצא בתוך בני' בלי ארון 'ומשכן שהיו מיוחדים בני ישראל להיות בלא גשמיות כנראה כי קודם החטא לא היו נפרדים כלל מהבית"ש, רק אח"כ שהיה קצת פירוד העצה היה על ידי המשכן וכליו.

המשכן שנבנה מזהב ומכסף מנחושת ומעץ ולא ישירות בליבות ישראל הקביל לדרגה הרוחנית של העם שלא זכה להתמזג בתורה"ק.

ובכן ראוי לסיים מאמר זה בדברים חוצבי הלהבות והלבבות שנשמעו מכ"ק ה'פני מנחם' מגור זיע"א בדבר החקיקה של ד"ת המצויה בכל אדם מישראל, הוא דורש את האמור במשנה (שבת קכ): "הרי שהיה שם כתוב לו על בשרו ה"ז לא ירחוץ ולא יסמוך ולא יעמוד במקום הטינופת", וביאר במתק לשונו, כי ה'שם הכתוב' רומז לתורה, שהרי כל התורה הם שמותיו של הקב"ה, ו'שם' זה צריך להיות חקוק בשרו של האדם וכן צריך להימנע מכל מחשבות פיגול לבל יפגום בקדושת ה'.

מכתבים למערכת

מכתב מאת

מהרה"ג ר' נחמן ברקוביץ שליט"א
רב דקהל "ישועות משה" דחסידי ויז'ניץ בית שמש

בענין אחדות בכלל ישראל שנצרכת בעת כזו

במס' מגילה (יג:) איתא "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול עשרת אלפים כיכר כסף", ומטרתו היתה בכדי להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן, ולפיכך ממשיכה הגמ' 'הקדים שקליהם לשקליו', ואומרת הגמ' ע"ז "היינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים".
דהיינו שהש"ת בכדי לבטל את גזירת המן שיהיה בשנים מאוחרות יותר הקדים את 'מחצית השקל' כדי שיהווה תריס כנגד הפורענות של המן, ולכאורה צריך ביאור דהלא מה הקשר בין מצות 'מחצית השקל' לשקלי המן, דהרי 'מחצית השקל' הוא מצוה בפני עצמה ואינו קשור לשום גזירה. ולצורך יישוב הדמיון ביניהם נביא את דברי ה"מנות הלוי" שמבאר שם באריכות את ענין קטרוגו של המן על ישראל, ואומר שכל קטרוגו של המן היתה בענין 'מפוזר ומפורד בין העמים' (שע"ז) יהיה קל לשונאי ישראל לגרשם מעל פני האדמה) ואין ביניהם אחדות, וע"ז ביקשה אסתר המלכה ממדכי 'לך קנוס את כל היהודים' וכוונתה היתה בזה שיהיו מאוחדים, וזה הוי ענין משלוח מנות ומתנות לאביונים להרבות אהבה ואחוה.
ולפי זה מובן שכל ענין 'מחצית השקל' הוא כדי להראות שכל אחד בפני עצמו הוא בעצם 'מחצית', ורק ע"י אחדות שיש בישראל נשלם ל'שקל שלם', ולכן 'מחצית השקל' הוא הקדמה ורפואה למכת המן.
ויה"ר שתשרה אהבה ורעות ואחדות בכלל ישראל, וע"ז נזכה למחיית עמלק שרצה לעשות פירודים בכלל ישראל, וכמו שכתוב "וילחם עם ישראל ברפידים" ופירושו הספרים 'הק' ש'רפידים' הוא לשון 'פירוד', שידע ש'הסוד' של כלל ישראל הוא ע"י האחדות שיש בהם ולפיכך רצה לעשות בהם פירודים. וע"ז נזכה לגאולה שלמה מתוך רחמים וחסדים מגולים. אכ"ר.

הגליון נתרם ע"י החפץ בעילום שמו

לע"נ רביה"ק ה"ישועות משה" מויז'ניץ זיע"א

שנסתלק לגנזי מרומים ביום כי אדר תשע"ב

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

ויה"ר שבעל ההילולא ימליץ בעדכם וישפיע עליכם ממרומים שפע ורב טוב אכ"ר

עורך הנגליון הנ"ל **מדדכי ברוך גייגר** ז"ל

בן הרב מנחם מנדל שליט"א

מבחורי ישיבת מיד

מו"נ בישיבת "אור תורה" ב"ב

להעדות והתגובות, בבל. 0534199289

S963096@GMAIL.COM